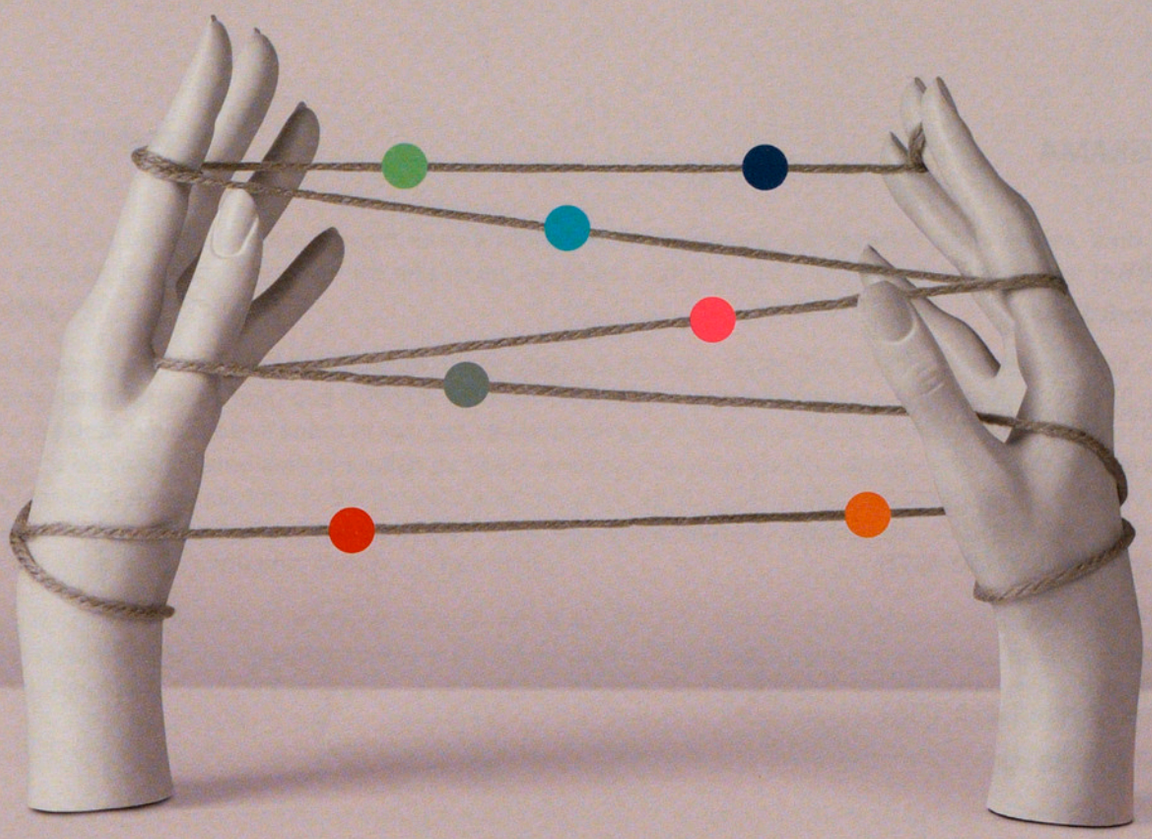

36 FESTIVAL
TORROELLA DE MONTGRÍ
DEL 30 DE JULIOL AL 19 D'AGOST 2016

WWW.FESTIVALDETORROELLA.CAT

Dijous, 11 d'agost de 2016
22.00 h - Auditori Espai Ter

Gabrieli Consort
Paul McCreesh, director

JOVENTUTS MUSICALS
DE TORROELLA DE MONTGRÍ

PROGRAMA

Anònim

Ave Maris Stella

Matthew Martin (n. 1976)

Adam lay ybounden

Herbert Howells (1892-1983)

A spotless rose

William Mundy (1529-1591)

Vox patris caelestis

Kenneth Leighton (1929-1988)

Of a rose is all my song

Robert Parsons (*ca*. 1535-1572)

Ave Maria

Thomas Tallis (*ca*. 1505-1585)

Gaude gloriosa Dei Mater

INTÈRPRETS

Gabrieli Consort

Sopranos: Lucy Cox, Susan Hemington Jones, Alexandra Kidgell, Charlotte Mobbs

Contralts: Helen Charlston, Nancy Cole, Ruth Kiang, Kim Porter

Tenors: Steven Harrold, Tom Kelly, Nicholas Madden, George Pooley

Baixos: Robert Evans, Jimmy Holliday, Greg Skidmore, William Townend

Paul McCreesh, director

Concert sense pausa

Una celebració mariana

El programa que ens ofereix Gabrieli Consort és una mostra molt interessant del repertori coral anglès, amb obres del passat i del present, que inclou dues de les més grans antífones marianes del segle XVI, musicades per Thomas Tallis i William Mundy.

S'inicia el programa amb la primera estrofa d'un himne gregorià del segle IX, en llatí, dedicat a la Verge Maria, *Ave Maris Stella*. Es desconeix l'autor del text, que s'inspira en l'Antic Testament, concretament en el *Llibre dels Reis*, 18, 41-45, on s'explica com un petit núvol s'eleva sobre el mar i es veu el profeta Elies resant al mont Carmel i anunciant l'esperada pluja. L'himne en fa un paral·lelisme amb la imatge de Maria anunciant la vinguda del Salvador per a acabar amb la sequera dels homes, ansiosos de la redempció. S'interpreta a les vespres, en les celebracions marianes. El text, del qual existeix una traducció castellana que en féu Lope de Vega, inspirà molts compositors i d'entre ells destacaria Palestrina, Monteverdi, Cabezón, Vivaldi, Bach, Victoria, Dvorák, Grieg i Liszt.

Matthew Martin és un compositor i organista britànic nascut al 1976. És molt conegut per haver posat música a *Adam Lay Ybounded*, un poema atribuït a un joglar anglès, anònim, del segle XV, que explica fets trets del tercer capítol del Gènesis. En la primera estrofa, Adam és als llimbs amb altres patriarques; han passat quatre mil anys entre la seva mort i la crucifixió de Crist. En la segona parla de la poma amb què Eva temptà Adam. En la tercera, cita el naixement de Jesús i com Maria es converteix en la reina dels cels, i en la quarta, és beneeix aquesta poma que originà la redempció de la humanitat.

El poema *A Spotless Rose*, musicat per Herbert Howells (1892-1983), és una traducció de la molt popular cançó mariana alemanya del segle XVI *Es ist a Rose entsprungen*, d'autor anònim. La versió musical més important és la de Michael Pretorius, de 1609. La traducció anglesa és de Theodore Baker, feta al 1894. Catherine Winkworth féu la seva pròpia versió de les dues primeres estrofes i aquest és el text musicat per Herbert Howells el 1919. Howells fou un compositor, professor i organista, molt dedicat a l'església anglicana i a importants esdeveniments de la monarquia. Brahms i Schönberg s'inspiraren també en aquest poema.

Retrocedim al segle XVI per a trobar William Mundy (1529-1591), compositor anglès de música sacra, que passà gran part de la seva vida servint a la Capella Reial del palau de Hampton Court. Una de les seves obres més conegudes és l'antífona *Vox Patris Caelestis*, dedicada a l'assumpció de la Verge Maria, amb referències al Càntic dels Càntics i a altres obres literàries angleses dedicades en aquest tema. Pogué escriure-la durant la curta contrareforma propiciada per la reina Maria Tudor.

Tornem a fer un salt en el temps per a un compositor anglès del segle XX, Kenneth Leighton (1929-1988). Escrigué molta música religiosa, entre la qual destaca *Of a Rose is All my Song*, un poema marià anònim del segle XV, dedicat a l'assumpció de la Verge Maria i al naixement de Jesús. Leighton musicà el poema amb un ús admirable de la polifonia.

Tornem a retrocedir al segle XVI. Robert Parsons (*ca* 1535-1571) fou un compositor de música vocal sacra i profana. Morí ofegat en caure al riu Trent. L'*Ave Maria* és la seva obra més coneguda. Posa música a la primera estrofa de l'oració llatina, la més utilitzada per la litúrgia catòlica després del *Pare Nostre*.

S'acaba el concert al mateix segle XVI, amb una figura molt important, Thomas Tallis (*ca* 1505-1585), compositor i organista, de la vida del qual se sap molt poca cosa. Tot i ésser catòlic, va escriure himnes per a l'Església anglicana. Va compondre diverses misses en llatí, durant el regnat de la reina Maria. Ell i el seu alumne William Byrd foren els dos primers compositors anglesos autoritzats a imprimir música. El llarg himne llatí *Gaude Gloriosa Dei Mater* fou compost probablement en honor de la Verge Maria, Reina dels Cels, però al mateix temps per a honorar la seva reina homònima. En el poema destaca la insistència (nou vegades) amb què es demana a la Verge que s'alegri, per diferents motius. Cada estrofa s'inicia amb aquesta invitació a l'alegria, amb la paraula llatina *Gaude,* que he traduït com *Alegra't*. L'obra està escrita per a cor a sis veus i alterna seccions d'un sol cantant amb d'altres per a nou solistes. És una peça de gran envergadura i efectista, que treu partit d'un text llatí profundament catòlic. La seva grandiloqüència prové tant de la seva llargada com de l'amplitud de la seva extensió vocal.

Manuel Capdevila i Font

Gabrieli Consort

(Cant pla)

Ave maris Stella

Ave maris Stella,
Dei Mater alma
Atque sempre virgo
Felix caeli porta.

Ave estrella del mar

Ave, estrella del mar,
pura mare de Déu,
i certament sempre verge,
feliç porta del cel.

Matthew Martin

Adam lay ybounden

Adam lay ybounden
Bounden in a bond;
Four thousand winter
Thought he not too long.

And all was for an apple,
An apple that he took,
As clerkes finden,
Written in their book.

The apple taken been,
Ne had never Our Lady,
A been heav'ne queen.

Blessed be the time
That apple taken was,
Therefore we moun singen:
Deo gratias!

Adam jeia limitat,

Adam jeia limitat,
limitat per un lligam;
pensà que quatre mil hiverns
no eren massa temps.

I tot fou per una poma,
una poma que prengué,
com els erudits troben
escrit en el seu llibre.

Un cop presa la poma,
Nostra Senyora mai no hauria
estat reina del cel.

Beneït sigui el moment
en què la poma fou presa,
per això volem cantar:
Deo gratias!

Herbert Howells
text: Catherine Winkworth

A Spotless Rose
(translated from German)

A Spotless Rose is blowing,
Sprung from a tender root.
Of ancient seers foreshowing,
Of Jesse promised fruit;
Its fairest but unfolds to light
Amid the cold, cold, winter,
And in the dark midnight.

Una rosa immaculada
(Traduïda de l'alemany)

Creix una rosa immaculada,
nascuda d'una tendra arrel.
Anunciada per antics profetes,
fruit promès de Jessé:
És molt bella i s'obre a la llum
enmig de l'hivern fred, fred,
i en la fosca mitjanit.

The Rose which I am singing,
Whereof Isaiah said,
Is from its sweet root
Springing in Mary, purest Maid;
For through our God's great love and might,
The Blessed Babe she bare us
In a cold, cold winter's night.

La rosa que estic cantant,
de qui va parlar Isaïes,
és de la dolça arrel
sorgida de Maria, la noia més pura;
perquè pel gran amor i poder del nostre Déu,
ens mostrà el nadó beneït
en una nit d'hivern, freda, freda.

William Mundy

Vox patris caelestis

Vox patris caelestis ad sacram virginem Mariam, filii eius gennitricem, in eius migratione a corpore mortali, in hiis verbis prorumpens: Tota pulchra es, amica mea, mihi amabilissima Annae prolis, virgo sacratissima Maria, et macula ab ineunte conceptionis tuae instante vel usquam non est in te.

Favus distillans labia tua ex corde purissimo verba mira dulcedinis spiritualis gratia:
iam enim hiems terreni frigoris et misèria transiit: flores aeternae felicitatis et salutis mecum tibi ab aeterna praeparatae olfacere et sentire apparuerunt.

Vineae florentes odorem caelestis ambrosianae dulcedinis dederunt, et vox turturis, quae mea, tui dilectissimi amatoris, sola est exoptatio te amplecti, audita est in terra mostra tali sonante gratia.

Surge, propera, amica mea, columba mea, formosa mea de terra longinqua miseriis plena, et veni in terram quam monstravero tibi .

Veni de corpore mortali, et induam te, mea corcula, vestitu deaurato circumdata varietate caelestis gloriae.

Veni ad me, dilectissimum amatorem tuum, prae omnibus adamata, et ponam in te thronum meum, quia concupivi speciem tuam.

Veu del Pare celestial

La veu del Pare celestial a la sagrada Verge Maria, mare del seu fill, en la seva transfiguració a un cos mortal, s'expressà amb aquestes paraules: ets molt bella, amiga meva, filla de la amabilíssima Anna, sacratíssima Verge Maria, i no hi ha en tu cap taca en el moment de la teva concepció.

Com en un rusc, els teus llavis pronuncien, des del cor més pur, meravelloses paraules de gràcia espiritual:
perquè ara se n'ha anat l'hivern del fred i rigor terrenals: han aparegut flors de felicitat i salut eternes, preparades perquè les oloris i sentis amb mi per sempre més.

Vins florits exhalen l'olor dolça d'una ambrosia celestial i la veu de la tórtora
—amant dilectíssima, el meu únic desig és la teva abraçada— se sent a la terra, mostrant aital gràcia sonora.

Aixeca't, apressa't, amiga meva, coloma meva, bellesa meva en una terra llunyana plena de misèria, i vine a la terra que jo et mostraré.

Surt del cos mortal i et donaré, petit cor meu, un vestit daurat envoltat d'una gran diversitat de glòria celestial.

Vine a mi, dilectíssim amant teu, estimada més que a ningú, i posaré el meu tron al teu costat, perquè he cobejat la teva bellesa.

Veni de Libano, monte mundano quaquam altissimso humanae contemplationis, ad montem Sion, ubi innocentess manibus et corde ascendere deberent.

Vine del Líban, el més alt mont de la contemplació humana, al mont Sió, amb aquells innocents que són dignes a ascendir-hi.

Veni ad me, Assuerum verum, Esther mea nobilissima, pro populo tuo oratura, mecum in aaeternum manere eat delectare.

Vine a mi, veritable Asuer, tu la meva nobilíssima Ester, i prega per al teu poble, per restar amb mi i delectar-me per sempre més.

Te omnes caeli summo desiderio exoptant videre. Veni, caelesti gloria coronaberis. Amen.

A tu desitgen veure, amb gran desig, tots els cels. Vine i seràs coronada amb la glòria celestial. Amén.

Kenneth Leighton

Of a Rose is All My Song

Of a Rose, a lovely rose
of a rose is all my song.

Listen, nobles, old and young.
How this rose at outset sprung:
In all this world I know of none
I so desire as that fair rose.
Of a Rose...

The angel came from heaven's Tower
To honour Mary in her bower,
And said that she should bear the flower
To break the Devils's chain of woe.
Of a Rose...

In Bethlehem that flower was seen,
A lovely blossom bright of sheen;
The rose is Mary, heaven's Queen;
Our of her womb that blossom rose.
Of a Rose...

The first branch is full of might,
That sprouted on the Christmas night
When star of Bethlehem shone bright,
For far and wide its lustre shows.
Of a Rose...

The second branch forth to hell,
The Devil's fearful pow'r quell;
And there henceforth no soul could dwell;
Blessed the coming of that rose!
Of a Rose...

Sobre una rosa és tota la meva cançó

Sobre una rosa, una rosa adorada,
sobre una rosa és tota la meva cançó.

Escolteu, nobles, vells i joves,
com aquesta rosa brotà al principi:
en tot aquest món no conec ningú
que desitgi tant com aquesta bella rosa.
Sobre una rosa...

L'àngel baixà de la torre del cel
per honorar Maria en la seva glorieta
i li digué que ella portaria la flor
que trencaria la cadena d'infortunis del diable.
Sobre una rosa...

Aquella flor fou vista a Betlem,
una flor encisadora de lluenta brillantor;
la rosa és Maria, Reina del Cel;
aquella flor nasqué de la seva matriu.
Sobre una rosa...

La primera branca està plena de poder,
que brotà la nit de Nadal
quan brillà l'estrella de Betlem,
que mostra la seva brillantor a tot arreu.
Sobre una rosa...

La segona branca s'allargà fins a l'infern,
la font del temible poder del dimoni;
i d'aleshores ençà cap ànima pogué viure allà;
beneïda l'arribada d'aquella rosa!
Sobre una rosa...

Gaude virgo Maria, quae corpore et anima
ad summum provecta es palacium:
et, ut auxiliatrix et interventrix
pro nobis miserrimis peccatoribus,
supplicamus.

Alegra't, Verge Maria, transportada
en cos i ànima al palau suprem:
i, perquè ens ajudis i intercedeixis
per nosaltres, miserables pecadors,
t'ho supliquem.

Gaude Maria, intercessorum adiutrix
et damnandorum salvatrix celebranda.

Alegra't, Maria, intercessora dels que preguen
i reconeguda salvadora dels condemnats.

Gaude sancta virgo Maria, cuius prole
omnes salvamur a perpetuis
inferorum suppliciis
et a potestate diabólica liberati.

Alegra't, santa Verge Maria, a través del teu fill
tots serem salvats per sempre
dels suplicis de l'infern
i alliberats de la força diabòlica.

Gaude virgo Maria, Christi benedica mater,
vena misericordiae et gratiae:
cui supplicamus ut nobis pie
clamantibus attendas,
itaque tuo in nomine mereamus
adesse caelorum regnum. Amen.

Alegra't, Verge Maria, beneïda mare de Crist,
font de misericòrdia i gràcia:
a tu supliquem que atenguis
les nostres pietoses demandes,
i que en el teu nom ens mereixem
entrar en el regne dels cels. Amén.

Traducció de **Manuel Capdevila i Font**

GABRIELI CONSORT

Fundat per Paul McCreesh el 1982, el Gabrieli Consort & Players és mundialment reconegut per tenir un ampli repertori coral i instrumental que va del Renaixement als nostres dies. Al llarg de tres dècades, el conjunt s'ha expandit més enllà de les seves expectatives, però l'esperit crític i l'expressiva musicalitat de McCreesh romanen intactes i això es reflecteix en les dinàmiques actuacions del grup.

El seu repertori inclou els principals oratoris, programes virtuosos *a cappella* i reconstruccions de celebracions i cerimònies musicals històriques. Actualment, en el centre de les activitats del Gabrieli, es desenvolupa una iniciativa educativa pionera, el Gabrieli Young Singers Scheme; una col·laboració amb destacats cors juvenils de la Gran Bretanya, que ha permès al conjunt treballar amb adolescents en intensius programes centrats a gravar els principals oratoris i realitzar actuacions, fins i tot en festivals com el Proms de Londres.

Les seves gravacions amb Deutsche Grammophon han aconseguit nombrosos premis internacionals. A tall d'exemple, *La creació* de Haydn va guanyar el Premi Gramophone del 2008 al millor enregistrament coral, i la seva gravació *A spotless Rose* va ser nominada per a un Premi Grammy del 2010. Al 2011, Paul McCreesh va crear el seu propi segell discogràfic, Winged Lion, en col·laboració amb Gabrieli Consort & Players, Signum Classics i Wratislavia Cantans Festival, que fins ara ha editat sis discos àmpliament premiats.

Gabrieli Consort va actuar per primera vegada al Festival de Torroella de Montgrí a l'edició de 1996.

PAUL McCREESH, director

Paul McCreesh s'ha consolidat com un director de referència no únicament en el camp dels instruments d'època, sinó també en el d'orquestres modernes, i és conegut per les seves representacions innovadores i de gran qualitat en concerts i en teatres d'òpera. Amb el Gabrieli Consort & Players –del qual és fundador i director artístic– ha realitzat actuacions a les més importants sales de concerts i festivals del món, i ha desenvolupat una àmplia i destacada discografia.

McCreesh treballa habitualment amb les principals orquestres i cors europeus. Ha col·laborat amb orquestres com la Leipzig Gewandhaus, la Berlin Konzerthaus Orchestra, la Bergen Philharmonic, la Hong Kong Philharmonic i la Sydney Symphony Orchestra. Ha estat director durant anys del Brinkburn Music, a Northumberland (Gran Bretanya). Del 2006 al 2012 va ser director artístic del Wratislavia Cantans Festival a Wroclaw (Polònia), un dels esdeveniments culturals més prestigiosos i vitals de l'Europa de l'Est. Al 2013 va ser designat director principal i assessor artístic de l'Orquestra Gulbenkian de Lisboa, a la qual ha dirigit un ampli repertori que va del Classicisme al segle XX; centrant-se en obres simfòniques, oratoris i òperes, i treballant estretament amb el Cor Gulbenkian.

En el món de l'òpera, ha consolidat la seva reputació dirigint al Teatro Real a Madrid, la Real Òpera Danesa, l'Òpera de Flandes i l'Opéra Comique de París.

Al 2011 va crear el seu propi segell discogràfic, Winged Lion, en col·laboració amb Gabrieli Consort & Players, Signum Classics i Wratislavia Cantans Festival. Fins al moment, el seu segell ha editat sis àlbums, tres dels quals han rebut importants guardons: el *Rèquiem de guerra* de Britten (Premi del *BBC Music Magazine*, 2014), l'oratori *Elies* de Mendelssohn (premi Diapason d'Or el 2013) i la *Gran missa de difunts* de Berlioz (Premi BBC al 2012). El segell Winged Lion s'ha ampliat amb l'extens catàleg de gravacions de Paul McCreest per a Deutsche Grammophon, incloent-hi la premiada *Creació* de Haydn.

A McCreesh l'apassiona treballar amb joves músics així com en activitats que busquen ampliar la difusió de la música clàssica.

Paul McCreesh va actuar per primera vegada al Festival de Torroella de Montgrí a l'edició de 1996.

Organitza:

Mitjans oficials:

Mitjans col·laboradors:

Amb el suport:

Amb el mecenatge:

Amb la col·laboració:

El Festival és membre de:

El Festival dóna suport a: